

Nr 219.

Av fru **Ronnebäck m. fl.**, *angående vidtagande av åtgärder för en effektiviserad yrkesvägledning för ungdom.*

De sistförflutna åren ha på grund av kriget och krisen medfört svåra påfrestningar för den svenska ungdomen. Därom vittnar bl. a. statistiken beträffande ungdomsbrottsligheten. De ungas svårigheter att få rotfäste bero inte enbart på miljöförhållanden eller moraliska brister utan ha även en praktisk-psykologisk bakgrund, som hittills alltför litet uppmärksamrats. På senare tid har särskilt de ungas *fritidsproblem* diskuterats, men när det gäller *arbetets* problem ha vissa sidor därav — som exempelvis yrkesutbildningen — dominerat diskussionen, medan andra inte mindre viktiga kommit i bakgrunden. Här åsyftas då i första hand den för ungdomens framtida livsbetingelser avgörande frågan om ett *rätt yrkesval*.

Frågan om de lämpligaste formerna för en effektivt ordnad yrkesvägledning för de unga har sedan länge diskuterats inom socialt och pedagogiskt intresserade kretsar i vårt land. Frågan har även varit föremål för riksdagens behandling senast genom motioner vid 1938 års riksdag, närmast syftande till en centraliserad upplysningsverksamhet på detta område. De ansträngningar, som från olika håll gjorts för att få till stånd en ordnad yrkesvägledning, synas dock icke ha lett till effektiva åtgärder utan stannat vid vissa trevande ansatser.

Kriget har nu ställt oss inför problem, vilka göra det ofrånkomligt att med större allvar ta upp denna viktiga fråga. Krigsutbrottet föranledde ett omedelbart ställningstagande till arbetsmarknadsförhållandena. En saklig och lycklig lösning kan dock icke byggas enbart på *samhällets krav* utan måste för att bli hållbar även ta hänsyn till *de ungas* rättmätiga krav på att få göra en insats i enlighet med sina anlag och förutsättningar. Endast så kan man förhindra, att en för den enskilde och för samhället dyrbar skol- och yrkesutbildning ges åt ungdomar med olämplig begåvning, och så långt det är möjligt undvika det ofantliga slöseri, som ligger i att icke ta vara på de olika begåvningarna, vare sig det gäller de intellektuella eller de manuellt betonade yrkena, och ge dem chansen att åstadkomma topprestationer i

arbetet genom att var man får komma på sin rätta plats. En stor statsman yttrade för ett par hundra år sedan: »Om man i ett land skulle känna till alla begåvningar, som naturen av en händelse utdelar, och om man utnyttjade var och en efter dennas egenart, så skulle ett sådant land snart vara det främsta i Europa!»

Erfarenheten från ungdomsförmedlingarna och andra organ till ungdomens hjälp har visat, att stora skaror av unga stå rådvilla och desorienterade inför yrkesvalet och därmed kraftigt understrukt behövet av bättre hjälpmedel för ett *objektivt* klarläggande av den enskildes yrkesvalsituation. Arbetsmarknadskommissionens omskolningskurser ha lämnat många belysande exempel på människor, som i årtal kastats från det ena yrket till det andra utan att kunna finna sig till rätta, trots att de burit på utpräglade anlag för vissa slag av yrken. Hur mycket skule inte såväl den enskilde som samhället ha vunnit på att dessa människor redan från den första starten i arbetslivet fått komma in i det yrke, där de kunnat prestera en fullgod insats i enlighet med sina förutsättningar!

En av samhället organiserad yrkesvägledning har särskilt de senare åren framstått som nödvändig och ofrånkomlig. Vissa ansatser ha också gjorts i syfte att hjälpa de unga till rätta vid deras val av yrke. Således har statens arbetsmarknadskommission genom arbetsförmedlingarnas ungdomsavdelningar i viss utsträckning tagit upp frågan om yrkesvägledningen och anställt särskilda personer för yrkesrådgivning åt de unga. Med tacksamhet noteras vad som hittills åtgjorts i detta syfte, men man måste samtidigt med beklagande konstatera de påtagliga bristerna. För att de unga skola kunna välja sitt yrke fritt och under ansvar, krävas nämligen icke endast upplysningar om yrkesvärlden och utbildningsmöjligheterna utan i lika hög grad saklig hjälp till självkänedom, som endast den på vetenskaplig grund lagda psykologiska anlagsundersökningen kan skänka. Den verksamhet, som f. n. utövas vid ungdomsförmedlingarnas yrkesrådgivning, synes emellertid helt ha utelämnat detta viktiga led i yrkesvägledningen. Men om samhället verkligen skall ta på sitt ansvar att lämna yrkesvägledning, så har det också skyldighet att ställa de resurser till förfogande, som krävas för en vederhäftig och saklig rådgivning, resurser, som sedan länge intagit en framskjutande plats i de stora kulturländerna och där befunnits hållbara, men som i Sverige hittills uppmärksamats endast genom privat initiativ framför allt genom Institutet för praktisk psykologi och yrkesvalsfrågor i Stockholm.

Köpenhamns kommun har haft sitt Psykotekniskt Institut sedan 1923, vilket under årens lopp kompletterats med filialer ute på den danska landsbygden. I Oslo inrättades 1932 en särskild yrkesrådgiv-

ningsbyrå med ett sidoordnat Psykotekniskt Institut. I vårt land ha vissa industrier och vissa statens verk med gott resultat använt sig av de psykotekniska proven i syfte att utröna arbetskraftens lämplighet. Erfarenheten har utvisat, att det är ytterst sällan proven slagit fel, och alltså i princip dokumenterat värdet av dylika prov. Som stöd för de unga i deras yrkesval äro dessa *urvalsprov* dock otillräckliga, då de genom sin ensidiga utformning utelämna möjligheten att bedöma vederbörandes anlag på andra områden än beträffande det yrke proven avse.

Inom arbetsmarknadskommissionen är man enligt uppgift f. n. sysselsatt med uppläggnngen av det kortregister över olika yrken, som påyrkades i motioner vid 1938 års riksdag. Ännu föreligga emellertid inga uppgifter om när detta kan bli färdigt att tagas i bruk. Den allmänna teoretiska yrkesorientering, som kan åstadkommas med tillhjälp av ett dylikt yrkeskartotek, måste dock kompletteras med en *individuellt inriktad*, konkret vägledning vid själva yrkesvalet med hänsyn till individens anlag och fallenhet, fysiska utrustning, ekonomiska och sociala förutsättningar, yrkesutbildningsmöjligheter samt de olika yrkenas behov av arbetskraft.

För att en dylik effektiv personlig handledning skall kunna komma till stånd, där individens förutsättningar och arbetsmarknadens behov vägas mot varandra i varje särskilt fall, måste en mängd förarbeten utföras och olika hjälpmedel anlitas. En del av dessa förarbeten äro redan i gång genom arbetsmarknadskommissionens åtgärder, men det vill synas, som om andra inte mindre viktiga icke blivit tillräckligt uppmärksammade. Hit hör utan tvivel frågan om anlagsundersökningen.

De väsentliga leden i en effektiv yrkesvägledning kunna innefattas i följande moment:

1) *Utarbetande av yrkesmonografier och yrkesregister* för att yrkesvägledaren alltid skall vara i stånd att ta hänsyn till allt, som rör de olika yrkena, såsom de krav, som i varje särskilt fall måste ställas på fysisk och psykisk utrustning, utbildningsmöjligheter, löneförhållanden etc. (yrkeskartoteket);

2) *Översikt över arbetsmarknaden i dess helhet* med hänsyn till beräknad efterfrågan på arbetskraft inom olika yrken;

3) *Allmänna upplysningar i skolorna* om yrkesvärlden, förberedande pedagogiskt arbete, så att ungdomen blir inställd på det kommande yrkesvalet;

4) Åtgärder för att komma underfund med den *avgående skolungdomens fallenhet* för olika arter av yrkesarbete samt *läkarundersökningar* i samband härmed;

5) *Individuell vägledning*, baserad på ingående kännedom om individens yrkesvalssituation ur anlags-, ekonomisk, medicinsk och social synpunkt och med hänsyn till möjligheterna att åstadkomma bättre balans inom utbildningsväsendet och på arbetsmarknaden;

6) *Utbildning* av speciell yrkesvägledarkår, kurser för lärare och läkare samt undervisningsplaner i ämnet för skolorna.

För en dylik allomfattande uppläggning och lösning av yrkesvägledningsproblemet i dess helhet är det inte tillräckligt med enstaka åtgärder, som helt utelämnat vissa betydelsefulla moment som exempelvis anlagsundersökningen, vilken, om den allmänt genomfördes för den avgående skolungdomen, skulle kunna innebära en behövlig avlastning av gymnasierna till förmån för de praktiska yrkena. Därmed skulle också ett viktigt steg tagas mot en riktigare uppfattning av begåvningsbegreppet, innebärande ett erkännande av de många arter av begåvningar, som hittills inte minst från samhällets sida fått stå tillbaka för de ensidiga studiebegåvningarna.

Det kanske måste påpekas, ehuru det borde vara onödigt, att yrkesvägledningen självfallet inte avser att innebära något intrång på de ungas rätt att fritt välja sitt yrke och ej heller att avlyfta ansvaret från den enskilde individens skuldror. Yrkesvägledningen åsyftar tvärtom att ge de unga bättre förutsättningar för ett väl överlagt yrkesval, varigenom de få möjlighet att göra sina bästa arbetsinsatser i samhällets tjänst.

I en tid som den nuvarande, då samhället ställer stora krav på landets ungdom, har denna rätt att fordra, att samhället å sin sida vidtager de åtgärder, som äro möjliga, för att hjälpa de unga att på bästa sätt fylla sina uppgifter i arbetslivet. Vårt land står beträffande många andra socialpolitiska verksamhetsområden som ett föredöme för andra länder. När det gäller yrkesvägledningen, måste vi dock med beklagande konstatera, att Sverige blivit efter i utvecklingen.

Frågan om yrkesvalet är och förblir emellertid en av de centrala punkterna i vårt ungdomsproblem, samtidigt som det även utgör en viktig samhällsekonomisk faktor. En skyndsam och lycklig lösning av frågorna om en effektivt ordnad yrkesvägledning för ungdomen framstår därför som en angelägenhet av största betydelse såväl för den enskilde som för samhället.

Med hänvisning till vad ovan anförts få vi därför föreslå,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att skyndsamma åtgärder vidtagas för en effektiviserad yrkesvägledning för ungdom i enlighet med i motionen framförda synpunkter.

Stockholm den 21 januari 1943.

Anna Ronnebäck.

Hildur Nygren.

Kerstin Hesselgren.

Disa Västberg.

Adolf Wallentheim.

Gunnar Sundqvist.

Thorvald Ekdahl.

Ebon Andersson

i Stockholm.

K. G. Viklund.

Verner Hedlund.

Judith Olsson.

Nils A. Larsson
i Östersund.

Rolf Edberg.

Gerard De Geer.

Sigurd Lindholm.

Sigfrid Jonsson,

Alsen.

Gösta Skoglund.

Carl Björling.

T. G. v. Seth.

Henry Allard.

D. B. Blombäck.

K. Kilbom.

Folke Kyling.

John Lundberg.